

Hjulploven

Af Jens Aage Søndergaard, museumsinspektør, Dansk Landbrugsmuseum

Hjulploven bliver kendt i Danmark omkring 1000, i slutningen af vikingetiden. Det er usikkert hvorfra forbilledet for den danske hjulplov stammer, men man har kendt til hjulplove i både England og Frankrig siden det 5. århundrede, måske endda tidligere.

Fremkomsten af hjulploven betød at sværere jorder nu kunne tages under behandling, arden og hjularden, som var oldtidens jordbearbejdningsredskaber var ikke tilstrækkelig stærke til at bearbejde svær jord, de var meste velegnede til de lette løse jorde, og derfor var det svært at udvide de dyrkede arealer. Hjulploven var derfor et teknologisk fremskridt, som gjorde det muligt at tage mere jord under plov. For middelalderens samfund betød det også, at man kunne brødføde flere mennesker, idet det nu var muligt at bosætte sig i langt større dele af landet. Hjulploven kunne desuden med sin muldplade vende jorden og dermed være med til at give et bedre såbed, begrænse ukrudtets vækst og dermed sikre mere næring til kulturplanterne, altså alt i alt det vi også i dag forventer af en plov.

Der blev derfor plads til flere mennesker i Danmark i begyndelsen af middelalderen, en udvikling vi også kan følge i de mange nye bosættelser. Hjulploven blev på den måde både en eksponent for en ny teknologi, men også eksponent for samfundets mulighed for udvikling.

Middelalderens hjulplove kender vi kun fra upræcise afbildninger i bøger og kalkmalerier og arkæologiske fund af enkeltdele. Ploven i Dansk Landbrugsmuseums udstilling er derfor væsentlig yngre, men det er stadig muligt at skelne de middelalderlige elementer i ploven; de mange trædele, den lige muldfjæl, dybdegangsreguleringen og den måde skæret er monteret på. Ploven er udstyret med et asymmetrisk skær, men i optegnelserne i forbindelse med plovens aflevering står der, at der oprindeligt har været et symmetrisk skær til den.

Ploven er bygget af den 74-årige boelsmand, "Bonde-Søren" fra Boeslum på Mols, der i 1820'erne havde benyttet sådanne plove, trukket af 6 stude og som dengang var almindelige på Mols. De fandtes endnu efter midten af 1800-tallet. Ploven er udstyret med slidsten af "vættelys", der blev fundet på stranden og i grusgrave. "Vættelysene" blev målt ved hjælp af en stok med et prøvehul af samme størrelse som hullerne i landsiden. Boeslum ploven indgik i landbohøjskolens redskabssamling i 1861 og blev første gang udstillet på Den nordiske Industri-, Landbrugs- og Industriudstilling i 1888.